

“Davacı vekili 08/02/2024 tarihinde yapılacak duruşma için 07/02/2024 tarihinde mesai saatleri sonrasında E-Duruşma talep etmiştir. Davacı vekilinin E-Duruşma talebi süresinde yapılmadığından dolayı 08/02/2024 tarihinde mesai başlangıcında duruşma öncesi red edilmiştir. Davacı vekili E-Duruşma talebi red edilmesine rağmen 08/02/2024 tarihi 11:50:33 saatindeki duruşmaya gelmemiştir. Bunun üzerine mahkememizce Taraflarca takip edilmeyen dava dosyası HMK.'nın 150. maddesi gereğince yenileninceye kadar işlemiden kaldırılmasına karar verilmiştir. Davacı 3 aylık yenileme süresi geçtikten sonra 09/05/2024 tarihinde yenileme dilekçesi sunduğundan davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir.

Bursa 15. Hukuk Dairesi 2024/... karar sayılı ilamında; Mahkemece, davacı vekilinin e-duruşma yapılması talebinin kabul edilmesine rağmen e-duruşma açılmaması, bağlantı sağlanamaması halinde mazeretli sayılması talebi hakkında da olumlu ya da olumsuz bir karar verilmeden dosyanın işlemiden kaldırılmasına karar verilmesi davacının hukuki dinlenilme hakkının ihlali niteliğinde olup, davacı vekilinin istinafi yerindedir diyerek mahkememiz kararını kaldırarak iade etmiştir.

İtiraz Konusu Yasa Kuralları;

6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanun'un 353. maddesi şöyledir;

(1) Ön inceleme sonunda dosyada eksiklik bulunmadığı anlaşırsa;

a) Aşağıdaki durumlarda bölge adliye mahkemesi, esası incelemeyen kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine duruşma yapmadan kesin olarak karar verir:

1) Davaya bakması yasak olan hâkimin karar vermiş olması.

2) İleri sürülen haklı ret talebine rağmen reddedilen hâkimin davaya bakmış olması.

3) Mahkemenin görevli ve yetkili olmasına rağmen görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermiş olması veya mahkemenin görevli ya da yetkili olmamasına rağmen davaya bakmış bulunması (...)

4) Diğer dava şartlarına aykırılık bulunması.

5) Mahkemece usule aykırı olarak davanın veya karşı davanın açılmamış sayılmasına, davaların birleştirilmesine veya ayrılmasına, (...)47 karar verilmiş olması.

6) (Değişik:22/7/2020-7251/35 md.) Mahkemece, uyuşmazlığın çözümünde etkili olabilecek ölçüde önemli delillerin toplanmamış veya değerlendirilmemiş olması ya da talebin önemli bir kısmı hakkında karar verilmemiş olması.

b) Aşağıdaki durumlarda davanın esasıyla ilgili olarak;

1) İncelenen mahkeme kararının usul veya esas yönünden hukuka uygun olduğu anlaşıldığı takdirde başvurunun esastan reddine,

2) Yargılamada eksiklik bulunmamakla beraber, kanunun olaya uygulanmasında hata edilip de yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı takdirde veya kararın gerekçesinde hata edilmiş ise düzelterek yeniden esas hakkında,

3) Yargılamada bulunan eksiklikler duruşma yapılmaksızın tamamlanacak nitelikte ise bunların tamamlanmasından sonra başvurunun esastan reddine veya yeniden esas hakkında, duruşma yapılmadan karar verilir.

2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmayaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

Aşağıda izah edilecek nedenlerle iptali istenen yasa hükmünün iş bu davamızda uygulama yeri olduğu, kararın neticesini doğrudan etkileyeceği Mahkememizce değerlendirilmiştir.

2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 152. ve 6216 sayılı Kanunun 40. maddesi Uyarınca Mahkememizce İptali İstenen Kuralın Anayasanın Hangi maddelerine Aykırı Olduklarını Açıklayan Gerekçe;

2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının

5. maddesi; Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

9. maddesi; Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.

10. maddesi; Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. (Ek cümle: 7/5/2010-5982/1 md.) Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde (...) [9] kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

11. maddesi; Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

36. maddesi; Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.

40. maddesi; Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir. (Ek fıkra: 3/10/2001-4709/16 md.) Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır. Şeklinde düzenlenmiştir.

138. maddesi; Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.

Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.

140. maddesi; ...Hakimler, mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre görev ifa ederler...

141. maddesi; Mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Duruşmaların bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına ancak genel ahlakın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde karar verilebilir.

Küçüklerin yargılanması hakkında kanunla özel hükümler konulur.

Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.

Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.

6100 sayılı Kanunun 353-1. maddesinde Bölge Adliye Mahkemesi Dairelerine geniş mutlak bir bozma yetkisi tanınmış olup ilgili kararlara karşı ilk derece yargılamasının direnme hakkı veya yeniden inceleme öngörülmemiştir.

Anayasanın 152. maddesi uyarınca bir davaya bakan mahkemenin uygulayacağı bir kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı iddiasını ciddi bulması durumunda itiraz yoluyla iptal

isteminde bulunması mümkündür. Anayasa Mahkemesi bu nedenle “uygulanacak kural”ın tespitinde, iptali istenen kuralın “bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallar” olup olmadığının incelenmesi kriterini uygulamıştır. Bu kriter açısından kural olarak iptali istenen kanun hükmü veya ibaresinin uyuşmazlığın çözümünde veya davanın evrelerinde doğrudan bir etkisinin bulunması aranmalıdır. Bununla birlikte yargılamaya ilişkin usul hukuku kurallarında bu kriter her zaman yeterli değildir. Usul kuralları bakımından uyuşmazlığın görülmesine ilişkin dava sürecine veya sonucuna ilişkin dolaylı etkisi olan kuralların da “uygulanacak kural” niteliğinde değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirme Anayasa’nın üstünlüğü ilkesini koruma işlevini gören anayasal denetimin mantığı yönünden de gereklidir. Tersine bir yaklaşım AYM’nin kendini sınırlaması anlamına gelebilir.

Anayasamız yukarıda belirtilen birden fazla maddesinde hakimlerin bağımsız olduğunu ve vicdani kanaatlerine göre karar vereceklerini belirtmektedir. Somut olay nezdinde durumun değerlendirilmesinde; davacının talep ettiği e-duruşma talebi mahkememizce red edilmiştir(ek-1). Bu red dolayısıyla davacı taraf duruşmada fiziki olarak hazır bulunmak veya varsa mazeretini gerekçelendirerek sunmak zorundadır. Davacı dosyamıza herhangi bir mazeret dilekçesi sunmamıştır. O halde davacının fiziki olarak duruşmaya gelmesi gerekmektedir. Davacı duruşmaya da katılmamıştır. Bundan dolayı dosya yenileninceye kadar işlem den kaldırılmıştır. Her ne kadar bireylerin dava açarak hak arama hürriyetleri var ise, davalı tarafın da belirli sürede dosya takip edilmediğinde davanın açılmamasına karar verdirerek usulen davayı kazanma hakkı vardır. Davacı süresinde davasını yenilemediğinden davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir. İstinaf incelemesinde 15.Hukuk Dairesi e-duruşma talebinin sistem kütüğünden incelemesini yapmaksızın davacının istinaf dilekçesindeki beyanına göre kabul edilen e-duruşma talebine rağmen aranmadığı gerekçesiyle dosyayı yeniden incelemek üzere mahkememize göndermiştir. İstinaf mahkemesi kararlarına karşı direnme imkanı bulunmadığından mahkememizce direnme kararı verilememektedir. İstinaf mahkemesinin yeniden inceleme kararına göre mahkememizce yargılamaya devam edilmesi ve davanın esastan incelenmesi için gün verilmesi gerekmektedir. Oysa İstinaf ilamında belirtildiği gibi kabul edilmiş bir e-duruşma talebi bulunmamaktadır. Bundan dolayı mahkememizce verilen davanın açılmamış sayılması kararı hukuka uygundur. Mahkememiz kararında usuli bir hata bulunmamasına karşın davaya devam edilerek dosyanın esasına girilmesi hem davalının usuli kazanılmış hakkını çiğneyerek kanun önünde eşitlik hakkını zedelemektedir hem de mahkeme hakiminin vicdani kanaatıyla verdiği karardan başka bir karar vermesine sebebiyet olmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği üzere kanunlar tarafların eşitliğini sağlamalı ve mahkeme hakiminin vicdani kanaatini değiştirmesine neden olacak uygulamaların önünü açmamalıdır ki başvuruya konu kanun maddesi hem davalının davayı usulen kazanmasını engellemekte hem de mahkeme hakiminin vicdanen verdiği karardan başka bir karar vermeye zorlamaktadır ki bu durumlar anayasaya aykırılık teşkil etmekte olup Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 5., 9., 10., 11., 36., 40., 138., 140., 142. maddelerine aykırı olduğu ve iptalinin gerektiği kanaatiyle 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 152. ve 6216 sayılı Kanunun 40. maddesi uyarınca Yüksek Mahkemenize başvurmak gerekmiştir.

KARAR: Yukarıda açıklanan gerekçelerle;

6100 sayılı HMK.nun 353-1. maddesinin Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına aykırı olduğu görüldüğünden Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 5., 9., 10., 11., 36., 40., 138., 140., 142. maddelerine aykırı olduğu ve iptalinin gerektiği kanaatiyle 2709 sayılı Türkiye

Esas Sayısı : 2025/80
Karar Sayısı : 2025/65

Cumhuriyeti Anayasası'nın 152. ve 6216 sayılı Kanunun 40. maddesi uyarınca ANAYASA MAHKEMESİ'NE BAŞVURULMASINA,

Gerekçeli başvuru kararının aslının, dava dilekçesinin ve dosyanın ilgili bölümlerinin dizi listesine bağlayarak ANAYASA MAHKEMESİ'NE GÖNDERİLMESİNE,

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 152/3 hükmü ve 6216 sayılı Kanunun 40/5 hükmü uyarınca başvurunun Anayasa Mahkemesi'ne gidişinden başlamak üzere beş ay süreyle Yüksek Mahkemenin vereceği KARARIN BEKLENİLMESİNE, belirtilen sürede kararın verilmemesi halinde yürürlükteki hükümlere göre davanın SONUÇLANDIRILMASINA,

Dair karar verildi.”